

Даннитѣ на Анна Комнена за Сидира или Сидирския проходъ се отнасятъ за надвечерието на второто българско царство, именно при което, съ прѣмѣшването на столицата отъ Прѣславъ въ Търново, Сливенскитѣ проходи, въ случая Сидирския (Демиркапийски), се срѣщатъ въ редовенъ пжтъ между Търново и югоизточна България. Колкото и тъмни или оскѣдни да бѣха свѣденіята за ролята на Сливенския проходъ прѣзъ тракийския и римски периоди, за ролята му при великото движение на народитѣ въ края на послѣдния и началото на византийския, съмнѣние не може да има¹⁾. Очевидно е, прочее, че съ отождествяването на Сидира или *Porta Ferrea* съ планинското землище на Сливенъ и неговитѣ проходи, въпросътъ: дали Сливенъ е влизалъ въ областта Загора — се рѣшава въ утвърдителна смисълъ. Въ сжщата посока пише и Н. Начовъ въ своята старателна студия за вѣка на Бориса²⁾.

¹⁾ Интересно е, че Ст. Захариевъ, въ описанието на Т.-Пазарджишко, пише какво Волжкитѣ българи „като не можли да се събератъ въ Понтийска Скития, споредъ Зосима, прѣминали въ 679 г. Ст.-Планина (Емъ) прѣзъ Демиръ Капія при Сливенъ“ и т. н. Самъ Иречекъ придава не малка важностъ на Сливенския проходъ: „укрѣпения градъ Сливенъ (вече при Идризи, 1153 г. Стлифаносъ), отъ който посочватъ устията на два прохода, отъ тогава става български и служеше за изходенъ пунктъ на походитѣ къмъ Тракия (Heerstrasse, 151).

²⁾ Врѣме и животъ на Св. Бор.-Мих. Варна 1901, 13; Палаузовъ разширява границитѣ на Загора чакъ до днешния градъ Ст.-Загора. Помаменъ вѣроятно отъ сходността на тия имена, па и отъ именуването Ст. Загора отъ врѣмето на Сапунова — Желѣзникъ, той туря именно на това мѣсто. Горѣразгледаното Сидира (*Σιδερα*). Вѣкъ болг. царя Сим., Сиб. 1852, стр. 12. Бждащитѣ историци на Ст. Загора ще има да обяснятъ изкуственното име Желѣзникъ, вѣроятно въ свръзка съ прѣданието за разработванитѣ наоколо желѣзни и мѣдни мини. (Прѣкръстването на заселища у насъ е единъ безразборенъ шовинизмъ, ако не и мания. Жертва на такъвъ номенклатуренъ походъ слѣдъ освобождението сж станали и нѣколко села въ Сливенско, между които и едно съ име на околийски началникъ!)

Въ свръзка названието Сидира, Сидирски проходъ, ср. подобни имена и за други мѣста: *Sidera*, *Sideron*, *Sideropolis* въ Ramsay (Hist. geogr. 1890) за М. Азия. *Σιδερόκαστρον* за Прѣспа. G. Acrap. 152; G. Frantzes, 426; *Σιδερόπορτον* въ Македо-